

Υπόθεση C-6/24**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου****Ημερομηνία καταθέσεως:**

4 Ιανουαρίου 2024

Αιτούν δικαστήριο:

Juzgado de Primera Instancia de La Coruña (Ισπανία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

19 Δεκεμβρίου 2023

Ενάγουσα:

Abanca Corporación Bancaria, S. A.

Εναγομένη:

WE

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Διαδικασία έκδοσης διαταγής πληρωμής στο πλαίσιο της οποίας πιστωτικό ίδρυμα προβάλλει χρηματική απαίτηση, η οποία γεννήθηκε από σύμβαση προσωπικού δανείου ή δανείου χωρίς εμπράγματη εξασφάλιση συναφθείσα με καταναλωτή.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Ενδεχόμενος χαρακτηρισμός ρήτρας περί πρόωρης λύσης της σύμβασης ως καταχρηστικής, υπό το πρίσμα της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές (ΕΕ 1993, L 95, σ. 29), στην οποία στηρίζεται η απαίτηση που αποτελεί αντικείμενο της διαδικασίας έκδοσης διαταγής πληρωμής. Ερμηνεία της εμβέλειας του νομολογιακού κριτηρίου του Δικαστηρίου, κατά το οποίο, για την εξέταση του καταχρηστικού χαρακτήρα τέτοιων ρητρών, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη αν το εθνικό δίκαιο προβλέπει κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα τα οποία καθιστούν δυνατό για τον καταναλωτή που θίγεται από την

εφαρμογή της εν λόγω ρήτρας να αντισταθμίσει τις συνέπειες του ληξιπρόθεσμου χαρακτήρα του δανείου.

Προδικαστικά ερωτήματα

- 1 Συνάδει με το άρθρο 3, παράγραφος 1, και το άρθρο 7 της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τις καταχρηστικές ρήτρες των συμβάσεων που συνάπτονται με καταναλωτές, ρήτρα περί πρόωρης λύσης της σύμβασης η οποία προβλέπει τη δυνατότητα ανατροπής ή αποφυγής της εν λόγω πρόωρης λύσης της σύμβασης εντός συγκεκριμένης προθεσμίας ή πρέπει η εν λόγω δυνατότητα να προβλέπεται από ειδική διάταξη του εθνικού δικαίου;
- 2 Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, ποια προθεσμία θα ήταν εύλογη;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Οδηγία 93/13: άρθρο 3, παράγραφος 1, άρθρο 4, παράγραφος 1, και άρθρο 7, παράγραφος 1.

Αποφάσεις του Δικαστηρίου οι οποίες μνημονεύονται στο σκεπτικό της αποφάσεως περί παραπομπής.

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

A) Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios (γενικός νόμος για την προστασία των καταναλωτών και των χρηστών)

Με το Real Decreto Legislativo 1/2007, de 16 de noviembre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (βασιλικό νομοθετικό διάταγμα 1/2007, της 16ης Νοεμβρίου 2007, περί εγκρίσεως του αναθεωρημένου κειμένου του γενικού νόμου για την προστασία των καταναλωτών και των χρηστών και άλλων συμπληρωματικών νόμων, στο εξής: βασιλικό νομοθετικό διάταγμα 1/2007) (BOE αριθ. 287, της 30ής Νοεμβρίου 2007, σ. 49181), εγκρίθηκε το κωδικοποιημένο κείμενο του Ley 26/1984, de 19 de julio, General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios (γενικού νόμου 26/1984, της 19ης Ιουλίου 1984, για την προστασία των καταναλωτών και των χρηστών).

Κατά το άρθρο 82 του κωδικοποιημένου κειμένου που εγκρίθηκε με το βασιλικό νομοθετικό διάταγμα 1/2007:

«1. Θεωρείται καταχρηστική κάθε ρήτρα που δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο ατομικής διαπραγματεύσεως, καθώς και κάθε πρακτική που δεν προκύπτει από ρητή συμφωνία και που, παρά την απαίτηση καλής πίστεως, δημιουργεί εις βάρος

του καταναλωτή και του χρήστη σημαντική ανισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των συμβαλλομένων που απορρέουν από τη σύμβαση.

[...]

3. Ο καταχρηστικός χαρακτήρας συμβατικής ρήτρας εκτιμάται λαμβανομένης υπόψη της φύσεως των προϊόντων ή των υπηρεσιών που αποτελούν αντικείμενο της σύμβασής και σε σχέση με όλες τις περιστάσεις υπό τις οποίες συνήφθη η σύμβαση αυτή, καθώς και με όλες τις άλλες ρήτρες της εν λόγω σύμβασής ή άλλης σύμβασής από την οποία εξαρτάται.

4. Με την επιφύλαξη των προβλεπομένων στις προηγούμενες παραγράφους, καταχρηστικές είναι εν πάση περιπτώσει οι ρήτρες που, κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 85 έως 90:

- a) συνδέουν τη σύμβαση με τη βούληση του επαγγελματία,
- b) περιορίζουν τα δικαιώματα του καταναλωτή και του χρήστη,
- c) συνεπάγονται τη μη αμοιβαιότητα στη σύμβαση,
- d) επιβάλλουν στον καταναλωτή ή στον χρήστη δυσανάλογες εγγυήσεις ή τον επιφορτίζουν αδικαιολόγητα με το βάρος απόδειξης,
- e) έχουν δυσανάλογο χαρακτήρα ως προς τη σύναψη και την εκτέλεση της σύμβασής, ή
- f) αντίκεινται στους κανόνες του ανταγωνισμού και στην εφαρμοστέα νομοθεσία.»

B) Ley de Enjuiciamiento Civil (νόμος περί κώδικα πολιτικής δικονομίας)

Όσον αφορά τη διαδικασία εκδόσεως διαταγής πληρωμής, ο Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil (νόμος 1/2000, της 7ης Ιανουαρίου 2000, περί κώδικα πολιτικής δικονομίας, στο εξής: LEC), ορίζει στο άρθρο 815, παράγραφος 4, τα εξής:

«Εάν η αξίωση θεμελιώνεται σε σύμβαση μεταξύ εταιρίας ή επαγγελματία και καταναλωτή ή χρήστη, ο Letrado de la Administración de Justicia (δικαστικός γραμματέας) πρέπει να το γνωστοποιήσει στο δικαστήριο, πριν από την έκδοση διαταγής πληρωμής, ώστε αυτό να μπορέσει να εκτιμήσει τον ενδεχόμενο καταχρηστικό χαρακτήρα οποιασδήποτε ρήτρας στην οποία βασίζεται η αίτηση ή βάσει της οποίας καθορίζεται το ποσό της απαίτησης.

Το δικαστήριο εξετάζει αυτεπαγγέλτως αν οποιαδήποτε από τις ρήτρες στις οποίες θεμελιώνεται η αίτηση ή βάσει των οποίων καθορίζεται το ποσό της απαιτήσεως μπορεί να χαρακτηριστεί ως καταχρηστική. Εάν εκτιμά ότι οποιαδήποτε ρήτρα μπορεί να χαρακτηριστεί ως καταχρηστική, καλεί τους διαδίκους σε ακρόαση εντός πέντε ημερών. Κατόπιν ακρόασης των διαδίκων, αποφαινεται με διάταξη εντός των επόμενων πέντε ημερών [...].»

Κατά το **άρθρο 693, παράγραφος 3**, του LEC, που περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο με αντικείμενο την εκτέλεση πραγμάτων επί των οποίων έχει συσταθεί υποθήκη ή ενέχυρο, η «ανατροπή» της απόφασης με την οποία κηρύσσεται ληξιπρόθεσμη η οφειλή που πρέπει να καταβληθεί σε δόσεις είναι μεν δυνατή, αλλά μόνον στο πλαίσιο της εκτέλεσης πραγμάτων επί των οποίων έχει συσταθεί υποθήκη ή ενέχυρο και εφόσον το πράγμα είναι η κατοικία του οφειλέτη. Το ίδιο άρθρο προβλέπει, διά παραπομπής στο άρθρο 24 του Ley 5/2019, de 15 de marzo, reguladora de los contratos de crédito inmobiliario (νόμου 5/2019, της 15ης Μαρτίου 2019, περί συμβάσεων στεγαστικού δανείου, στο εξής: νόμος 5/2019), τον τρόπο με τον οποίο καθορίζεται το ποσό της οφειλής από το οποίο επιτρέπεται η πρόωρη λύση της σύμβασης. Η συγκεκριμένη νομική ρύθμιση των ελάχιστων ποσών αφορά αποκλειστικά και μόνον τα ενυπόθηκα δάνεια και δεν εφαρμόζεται σε προσωπικά δάνεια ή δάνεια χωρίς εμπράγματα εξασφάλιση.

Γ) Αποφάσεις του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Ισπανία, στο εξής: TS) οι οποίες μνημονεύονται στο σκεπτικό της αποφάσεως περί παραπομπής.

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 3 Οι διάδικοι, αφενός, ένα πιστωτικό ίδρυμα και, αφετέρου, ένας καταναλωτής, συνήψαν στις 5 Ιουλίου 2022 σύμβαση δανείου ύψους 10 600 ευρώ, το οποίο επρόκειτο να εξοφληθεί σε 60 μηνιαίες δόσεις ύψους 231,53 ευρώ έκαστη, περιλαμβανομένων του κεφαλαίου και των αντισταθμιστικών τόκων, με ημερομηνία λήξης την 1η Αυγούστου 2027.
- 4 Η εν λόγω σύμβαση περιελάμβανε τον γενικό όρο 13, ο οποίος διαλαμβάνει τα εξής:

«ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ: Η αθέτηση των υποχρεώσεων που αναλαμβάνονται δυνάμει της παρούσας σύμβασης παρέχει στο πιστωτικό ίδρυμα τη δυνατότητα να καταγγείλει πρόωρα το δάνειο και να απαιτήσει την άμεση εξόφληση του οφειλόμενου κεφαλαίου, τόσο ληξιπρόθεσμου όσο και μη ληξιπρόθεσμου, καθώς και την καταβολή των λοιπών οφειλόμενων στο πιστωτικό ίδρυμα ποσών, στις ακόλουθες περιπτώσεις: 1.– Λόγω μη καταβολής, εφόσον συντρέχουν σωρευτικώς οι ακόλουθες προϋποθέσεις: α) ο δανειολήπτης οφείλει μέρος του κεφαλαίου του δανείου ή των τόκων, β) το ποσό των ληξιπρόθεσμων και μη καταβληθεισών δόσεων ισούται τουλάχιστον με: i) τρία τοις εκατό του ύψους του

χορηγηθέντος κεφαλαίου, εάν η υπερημερία επήλθε κατά το πρώτο ήμισυ της διάρκειας του δανείου, ii) επτά τοις εκατό του ύψους του χορηγηθέντος δανείου, εάν η υπερημερία επήλθε κατά το δεύτερο ήμισυ της διάρκειας του δανείου, c) ο δανειστής ζήτησε την καταβολή από τον δανειολήπτη, τάσσοντας προθεσμία τουλάχιστον 1 μήνα για την πραγματοποίησή της και προειδοποιώντας ότι, σε περίπτωση παρέλευσης της προθεσμίας άπρακτης, θα αξιώσει την πλήρη εξόφληση της δανειακής οφειλής [...].»

- 5 Δυνάμει της ως άνω ρήτρας, το πιστωτικό ίδρυμα κήρυξε ληξιπρόθεσμο το δάνειο την 1η Σεπτεμβρίου 2023 και, στις 13 Οκτωβρίου 2023, απαίτησε, μέσω αίτησης εκδόσεως διαταγής πληρωμής υποβληθείσας στο αιτούν δικαστήριο, τα ακόλουθα ποσά για τους ακόλουθους λόγους: α) μη ληξιπρόθεσμο κεφάλαιο: 8 776,33 ευρώ· β) ανεξόφλητο κεφάλαιο: 1 148,20 ευρώ· και γ) ανεξόφλητοι νόμιμοι τόκοι: 702,85 ευρώ.

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 6 Το πιστωτικό ίδρυμα επισημαίνει ότι η προθεσμία ενός μήνα που διαθέτει ο δανειολήπτης για να συμμορφωθεί προς την απαίτηση πληρωμής αποτελεί προϋπόθεση για την κήρυξη της πρόωρης λύσης της σύμβασης και όχι δυνατότητα μεταγενέστερη της κήρυξης της πρόωρης λύσης.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αποφάσεως περί παραπομπής

- 7 Παραπέμποντας στην εθνική και ενωσιακή νομολογία (αποφάσεις του TS 273/2020, της 9ης Ιουνίου 2020, 506/2008, της 4ης Ιουνίου 2008, 788/2021, της 15ης Νοεμβρίου 2021, και 331/2023, της 28ης Φεβρουαρίου 2023, και αποφάσεις του Δικαστηρίου της 14ης Μαρτίου 2013, C-415/11, Aziz, και της 26ης Ιανουαρίου 2017, C-421/14, Banco Primus) και στην ισπανική νομοθεσία, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι οι ρήτρες περί πρόωρης λύσης της σύμβασης δεν είναι καθεαυτές άκυρες, αλλά μπορεί να είναι καταχρηστικές, αναλόγως της διατύπωσής τους. Κατά το αιτούν δικαστήριο, τα νομολογιακά κριτήρια για την εξακρίβωση του καταχρηστικού χαρακτήρα των εν λόγω ρητρών είναι πανομοιότυπα, είτε πρόκειται για ενυπόθηκο δάνειο είτε για προσωπικό δάνειο (όπως στην υπό κρίση υπόθεση).
- 8 Συγκεκριμένα, κατά τη σκέψη 73 της απόφασης του Δικαστηρίου της 14ης Μαρτίου 2013, Aziz (C-415/11), η οποία αφορά ενυπόθηκο δάνειο:

«Ειδικότερα, όσον αφορά, κατ' αρχάς, τη ρήτρα περί πρόωρης λύσεως των συμβάσεων μακράς διάρκειας για παραβάσεις του οφειλέτη κατά τη διάρκεια συγκεκριμένης περιόδου, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εξακριβώσει, μεταξύ άλλων,[...], [i]) αν η δυνατότητα του επαγγελματία να κηρύξει ληξιπρόθεσμο το σύνολο του οφειλόμενου ποσού του δανείου εξαρτάται από την εκ μέρους του καταναλωτή παράβαση μιας **ουσιώδους υποχρεώσεως** στο πλαίσιο της επίμαχης συμβατικής σχέσεως, [ii] αν η δυνατότητα αυτή

προβλέπεται για τις περιπτώσεις στις οποίες **η παράβαση είναι αρκούτως σοβαρή** σε σχέση με τη διάρκεια και το ποσό του δανείου, [iii] αν η εν λόγω δυνατότητα **παρεκκλίνει από τους ισχύοντες στον τομέα αυτό κανόνες** και [iv] αν **το εθνικό δίκαιο προβλέπει κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα** τα οποία καθιστούν δυνατό για τον καταναλωτή που θίγεται από την εφαρμογή της εν λόγω ρήτρας να αντισταθμίσει τις συνέπειες του ληξιπρόθεσμου χαρακτήρα του δανείου.»

- 9 Τα προεκτεθέντα κριτήρια επιβεβαιώθηκαν με την απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Ιανουαρίου 2017, Banco Primus (C-421/14), με την οποία το Δικαστήριο επισήμανε επιπροσθέτως, στη σκέψη 67, ότι η εξέταση του ενδεχομένως καταχρηστικού χαρακτήρα ρήτρας σύμβασης συναφθείσας μεταξύ επαγγελματία και καταναλωτή «πρέπει να πραγματοποιείται λαμβανομένων υπόψη [...] όλων των περιστάσεων που συνέτρεχαν κατά τη σύναψή της».
- 10 Επιπλέον, με την απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2022, Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest (C-600/21), το Δικαστήριο διευκρίνισε, στη σκέψη 35, ότι τα προμνησθέντα κριτήρια εκτίμησης του καταχρηστικού χαρακτήρα συμβατικής ρήτρας δεν μπορούν να νοηθούν «ούτε ως εφαρμοζόμενα σωρευτικά ούτε ως εφαρμοζόμενα διαζευκτικά, αλλά πρέπει να νοηθούν ως μέρος του συνόλου των περιστάσεων οι οποίες περιέβαλαν τη σύναψη της οικείας σύμβασης και τις οποίες ο εθνικός δικαστής οφείλει να εξετάσει».
- 11 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η ρήτρα περί πρόωρης λύσης της σύμβασης που αποτελεί αντικείμενο της κύριας δίκης πληροί τις προϋποθέσεις i) –μη εκπλήρωση ουσιώδους υποχρέωσης–, καθότι η εξόφληση του ποσού του δανείου αποτελεί την ουσιώδη υποχρέωση της σύμβασης δανείου, και ii) –μη εκπλήρωση αρκούτως σοβαρή–, καθότι το ποσό που δεν εξοφλήθηκε εμπροθέσμως υπερβαίνει ορισμένο όριο [το οποίο καθορίζεται στο άρθρο 24, παράγραφος 1, στοιχείο b, σημείο ii, του νόμου 5/2019].
- 12 Αντιθέτως, το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες όσον αφορά την πλήρωση άλλης απαίτησης της νομολογίας του Δικαστηρίου, ήτοι να υπάρχουν μηχανισμοί που καθιστούν δυνατό για τον καταναλωτή να αποφύγει την πρόωρη λύση της σύμβασης. Επομένως, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, επιπλέον των προμνησθεισών υπό i) και ii) προϋποθέσεων, πρέπει να πληρούται η προϋπόθεση iv) –το εθνικό δίκαιο να προβλέπει κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα τα οποία καθιστούν δυνατό για τον καταναλωτή που θίγεται από την εφαρμογή της εν λόγω ρήτρας να αντισταθμίσει τις συνέπειες του ληξιπρόθεσμου χαρακτήρα του δανείου ή, κατά τις αποφάσεις του TS 705/2015, της 23ης Δεκεμβρίου 2015, και 79/2016, της 18ης Φεβρουαρίου 2016, να καθίσταται δυνατό για τον καταναλωτή να αποφύγει την εφαρμογή της εν λόγω ρήτρας μέσω επιμελούς συμπεριφοράς επανόρθωσης–.
- 13 Υπ’ αυτήν την έννοια, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, στην ισπανική δικονομική τάξη (άρθρο 693, παράγραφος 3, του LEC), η «ανατροπή» της

πρόωρης λύσης της σύμβασης επιτρέπεται μόνον σε πολύ περιορισμένες περιπτώσεις (μόνον στο πλαίσιο διαδικασίας εκτέλεσης πραγμάτων επί των οποίων έχει συσταθεί υποθήκη ή ενέχυρο και όταν το πράγμα είναι η κατοικία του δανειολήπτη). Επομένως, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι, στις λοιπές περιπτώσεις –όπως στην υπό κρίση υπόθεση, στην οποία η σύμβαση δανείου δεν εξασφαλίζεται με υποθήκη, το δε ποσό απαιτείται μέσω ένδικης διαδικασίας έκδοσης διαταγής πληρωμής–, μπορεί να μην πληρούται η προϋπόθεση που διατύπωσε το Δικαστήριο σχετικά με την ύπαρξη μέσων που καθιστούν δυνατό για τον καταναλωτή να εμποδίσει την παραγωγή των αποτελεσμάτων της πρόωρης λύσης της σύμβασης δανείου ή την ίδια την πρόωρη λύση της εν λόγω σύμβασης.

- 14 Το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες για το αν, για την πλήρωση της προϋπόθεσης περί υπάρξεως τέτοιας «θεραπείας» και την αποφυγή της διαπίστωσης του καταχρηστικού χαρακτήρα της ρήτηρας, είναι αναγκαίο η δυνατότητα «ανατροπής» να προβλέπεται **σε κανόνα δικαίου** (οι προμνησθείσες αποφάσεις του Δικαστηρίου παραπέμπουν στο «εθνικό δίκαιο», και τούτο θα απαιτούσε, κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 93/13, την εν λόγω θεραπεία να θεσπίσουν τα κράτη μέλη), ή αν αρκεί η συγκεκριμένη θεραπεία να προβλέπεται **στην ίδια τη σύμβαση**. Με άλλα λόγια, εάν με τη ρήτρα πρόωρης λύσης της σύμβασης παρέχεται στον καταναλωτή η δυνατότητα να αγνοήσει την ήδη κηρυχθείσα πρόωρη λύση της σύμβασης ή να αποφύγει την πρόωρη λύση της σύμβασης, εφόσον καταβάλει το οφειλόμενο ποσό εντός καθορισμένης προθεσμίας, θα αρκεί τούτο για την πλήρωση της νομολογιακής απαίτησης; Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ζητεί καθοδήγηση σχετικά με την προθεσμία που θα ήταν εύλογη για την πραγματοποίηση της καταβολής του οφειλόμενου ποσού.